

Előfizetési ár:

Egész évre.....6 frt — kr.
Félévre .....3 " — "
Negyedévre.....1 " 50 "
Lelkészeknek, tanítóknak,
kisebb fizetésű hivatalnok-
oknak, tanulóknak és kisipa-
rosoknak negyedévre 1 frt.

Egyes szám ára 12 kr.

KORUNK

TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ KATHOLIKUS HETILAP
MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP

Szerkesztőség és kiadó-
hivatal:

Budapest,
VIII., Mária-utca 30.
hova a lap szellemi részét
illető levelek, valamint az
előfizetési pénzek küldendők:

Kéziratok nem küldetnek
vissza.

Felelős szerkesztő: Kador Sándor.

Előfizetési felhívás!

A „Korunk“ hetilap előfizetési ára:

Negyedévre . . . . . frt 1.50

Félévre . . . . . „ 3.—

Egész évre . . . . . „ 6.—

Lelkészek, tanítók, kisebb fizetésű hivatalnokok, tanulók
és kisiparosok egész évre 4 frt, félévre 2 frt; ne-
gyedévre 1 frttal is előfizethetnek.

A szerkesztőség és kiadóhivatal.

Munkatársak:

Ábrányi Emil, Árvay Sándor, Dr. Ba-
ross Gyula, főt. Bacskády Ágoston, Bártfay
Antal, főt. Bobleter Ignác, Bornemissza An-
tal, főt. Cseörgheő Aladár, főt. Csicsáky Imre,
főt. Csongor, Dedek Cr. Lajos, Degré Alajos,
főt. Hollady Jenő, br. Horváth Miklós, Hun-
kár Géza, főt. Karcsu Arzén, főt. Dr. Kazaly
Imre, főt. Kántor Lajos, Klement Alajos,
főt. Dr. Koltai Virgil, Dr. Körösy László,
főt. Lehmann Ágoston, Luby Sándor, Maj-
thényi Flóra, Sz. Nagy Sándor, főt. Némethy
Lajos, Dr. Pisztorý Béla, főt. Dr. Puri Iván,
főt. Razel József, főt. Ross Mór, főt. Rosty
Kálmán, Sikor Margit, Dr. Schnierer Aladár,
Dr. Sziklay János, Szokolszky Bertalan,
gr. Teleky Sándor, Tomor Ferencz, Thott
Károly, főt. Dr. Wayand Géza, főt. Varga
Mihály, Dr. Várady Antal, Viz Zoltán, főt.
Zemancsik István, stb. stb. stb.

Mutatványszámmal ingyen szolgálunk.

6 előfizetőt gyűjtőnek tiszteletpéldány-
nyal vagy annak megfelelő árával szolgál-
unk.

Tisztelettel kérjük előfizetőinket, ha
lejárt előfizetéseiket megújítani, valamint
ha azt mindeddig be nem küldték volna,
annál inkább beküldeni szíveskedjenek,
hogy a lap szétküldése meg ne akadá-
lyoztassék.

Ama szerencsés helyzetben lé-
vén, hogy lapunkat egy teljes évre erga
sacra 24 is adhatjuk, az így szíve-
sen előfizetőket kérjük, ha levelező-lapon
az intenciók elvállalását, akár Főtisztelendő
Lehmann Ágoston úr hittanár és a
budai kath. legény-egylet elnöke, akár
főt. Dedek Cr. Lajos úr s. lelkész cí-
mére, a szerkesztőségünkhöz beküldeni
szíveskedjenek.

DEÁK.

A férfiú, kinek érezbe öntött alakja le-
leplezésénél egy egész ország, élén szere-
tett királyával részt vett, nem viselt ko-
ronát, nem jogart, kardot sem, címért
nem esengett, vagyona nem volt, hatal-
mával nem élt, nem feltűnési vágy ve-
zette cselekedeteiben: csak egyszerű
honpolgár volt és népképviselő.

Deák a magyar nemzet legnagyobb
férfiai közé tartozik, kiknek érdemeit nem
mérlegelni, hanem bámulni kötelessége
minden honpolgárnak.

Deák a haza újra alapítója, a király-
ság helyreállítója, az alkotmány megnyí-
tója, a szabadság megszerzője, ki a ma-
gyar államot újra megteremté . . .

Hatalmasabb nálánál sokan voltak és
lesznek, de nagyobb befolyással bírn
mint ő, alig hisszük, hogy bírjon valaki.

Meg vagyunk győződve, hogy Deák
szabadság szeretetével, tökéletes önzet-
lenségével, páratlan egyszerűségével, lel-
kiismeretes önfeláldozásával, lángoló ha-
zafiságával és szívbeli jóságával mindig
jót akart nemzetének — ha törekvései és
legőszintébb óhaja egyik másik intézke-
désében nem is sikerültek, azt inkább a
körülményeknek mint nékie kell beszámítanunk.

Ma, midőn a Deákhöz némileg is ha-
sonló férfiak hijában, országunk vezetését
Deák árnyékához sem hasonló férfiak ke-
zében látjuk, fájó szívvel kell megemlé-
keznünk újra felőle, fájón kell éreznünk,
a súlyos veszteséget, mely az országot
érte halálával.

Ő a nemzet büszkesége volt, hisz
Kossuthon, Széchenyin kívül külföldön
alig ösmertek mást mint Deákot.

A mely nemzetben még él a hála ér-
zet, a mely nemzet nem felejté nagyjait,
abban még van tetterő, létakarát.

Örvendve látjuk tehát az országos
mozgalmat, és szíves örömet esatlako-
zunk az ünnepélyhez ünnepelni.

Vajha nem lennének találók e sorok,
melyek a leleplezési-ünnepély alkalmából
megjelentek:

„Mily változás ez, melyre ébredél!
Nem ismered féltett hazád, —
Tán kül alakja szebb a réginél,
De nem eszméid légkörében él,
Más szellem lengi át.

Szent hagyományod bomló félbe van!
Gyakorta hallád a panaszt,
Hogy sok jogot feladtál céztalan, —
S kik zajt ütöttek ebből untalan,
Csak úgy fecsérlik azt! . . .

Mérséklet gyávasággá változott . . .
Mely ott mint szolga hajladoz,
Honnan sikert csak bátor szó hozott, —
Viszont erőszak, önkény tör amott
A nép kunyhóhoz.

Az elv ma csillog, holnap elenyész,
Csak árú, majd meg lom, szemet,
Mit a könnyelmű, félénk tengerész
A pusztá hirre, hogy közelg a vész,
A hullámokba vet.

Nem küzd, csak alkszik ez a hadsereg,
S bár tért vesz minden alkuban,
Az ügy bukásán az nem kesereg, —
Csak hirhedett vezérét mentse meg . . .
Úgy minden nyerve van.

És a közszellem — szomorú dolog —
Fásult közönnyel türi ezt;
Egy tetsz-halott, már szíve sem dobog!
Reméltük, hogy majd ébredezni fog, —
De hitünk tünni kezd.

Kidülni látjuk így a jobbakat,
Magokra hagyva hűtlenül;
Hizelgés, melyből szolgaság fakad,
Rút önzés, ármány kaptak szárnyakat, —
— A jellem elmerül.

És terjed a kór — ninesen akadály, —
Sőt annak tápot nyujtanak,
S a hatalom, mely vele frigyben áll,
Azon arányban mind magasbra száll,
Mint dul a kóranyag.

Megértjük, látva néped bűneit,
Mi háborít fel Tégedet:
Az önző érdek, mely ma lelkesít,
S a szolga hajlam, a mely istenit
Torz bálvány-képeket.“ stb. stb.

Cato.

Társadalmi örvény.

Nagygyá, dicsővé vágyik a magyar
nemzetét tenni, melybe életet öltetni igye-
kezett Bessenyei s Kazinczy és melyet
megedzett Széchenyi István annyira,
hogy a legszomorítóbb korszak sem birta
e nemzetet megtörni.

Fájdalom, ma azonban: a dicső
erények helyett — majom módjára — az
utánzás divik nálunk és napjainkban: a
vallás, erény, irodalom s művészet, szép
és jó iránti lelkesedés, avagy épp a nem-
telennek szigorú bírálata, a ritka kivé-
telek közzé tartozik köztünk.

Családi életünk legtöbbször fel van
forgatva, erkölcsileg pedig az örvény
szélén állunk; mit leginkább bizonyít

Jelen szám 3000 példányban jelent meg.

azon szomorító tény, hogy míg csak 30 év előtt is szegényletes alakjai voltak a társadalomnak, kik ballépést elkövettek, ma, egymaga az ország fővárosában, a születéseknél: 25 százalék törvénytelen.

Önzést látunk mindenütt, jellemtelenség és érzékiség fészkelte magát a társadalom minden rétegébe, mert a külső már az egyedüli czég és eszköz, melylyel győzni akarnak korunk gyermekei; a ki pedig nem ért e divat majmolásához — rendelkezék bár a szív és lélek legnemesebb tulajdonaival — háttérbe szorul bármely üres fejű és lelkű „ficsúr“ elől.

Lépten nyomon bűn és erkölcstelenség: ez napjaink ismertető jele; hisz eljutottunk már odáig is, hogy az erkölcs gyakran csak lepelül szolgál, melynek redői alatt kaján orgiák üzhetnek, mert ki is fog: vallás és erkölccsel törődni, midőn az a jelszó: „Élni és élvezni akarok.“

Ne vitassa senki azon igazságot, hogy nemzeti erényeink — fájdalom — veszendőben vannak és helyettük elkorcsosulásunk növekszik!

Társadalmunk az örvény felé rohan, melyet csak úgy lehet azzá tenni, a mivé pedig lennie kell, magyar és az erkölcsöknek hódoló társadalommá: ha levetjük a közügyek iránt minket uraló közönyt és csüggedést nem ismerő bátorsággal fogjuk a köztünk burjánzó corruptiót kigyomlálni; nem tekintve azt, hogy ki az, ki ilykép mételezi meg a közerkölcsöket.

De el kell hagynunk nemzeti hibánk legfőbbjét a pártoskodást is; mert ez, a szenvedély, tehát a legkajánabb érzelemhez fordulva: embert, embertársra, a magyart saját vérevel állítja szembe s míg ezek a pártoskodás ádáz harcát végzik, addig pusztul az a magyar társadalom, melynek felvirultát pedig mindinkább előmozdítani: minden igazi hazafi elutasíthatatlan kötelessége.

Sz. F.

A modern halottégetők végcélja.

Irta: Csernoch János.

(Folytatás.)

A szabadkőmivesség egyetemes közlönye leírva az 1877. júniusban Milánóban tartott általános szabadkőmives gyűlést, a melyben összesen 120 olasz páholy volt képviselve s melyben a főszerepet az elébb említett „La Ragione“ cz. páholy vitte, a halottégetésre nézve mondja: „A milánói „La Ragione“ cz. páholyt indítvány, hogy a szabadkőmivesség védszárnyai alá vegye a hullák égetését, a legkedvezőbben fogadtatott és helyeseltetett.“

Ugyanezen lapnak ugyanezen levelezője leírva *Mossida János* testvérnek temetését, melyen a milánói testvérek legnagyobb része megjelent s hullájának elégetéséről szólván, az általa szépnek talált szertartástól egészen el van ragadtatva. „Mélyen megindító szertartás volt“ így kiált föl a testvér, „mely ismét egy esettel szentelte meg ezt az új haladást, melyért a dicsőségnek javarésze Olaszországban a szabadkőmivességet illeti.“ És ugyanazon lapnak egy másik helyén *Tarabiano*

testvér előszámlálván a milánói főpáholyok érdemeit s miként mondani szokták „emberbaráti és közhasznú működését“, a többi között főérdemül betudja, hogy „ez alapította a hulláégető egyesületet.“¹⁾

A szabadkőmiveseknek ezen önbeismerési nyilatkozatai eléggé bizonyítják, hogy a hulláégetési mozgalom a páholyból indult ki, onnét kezdte meg körútját Európában: ez az örtony, melyből figyelemmel kísérik annak phasisait, sikereit épp úgy, mint kudarczait.

Láttuk, hogy a francia testvérek örömmel értesülnek olasz szövetségeseiknek törekvéseiről és a szabadkőmivességek évkönyveiben, mint különösen dícséretre méltó dolgot jegyzik föl, hogy ők voltak, a kik a halottégetést Olaszországban kezdeményezték. És ez az összeköttetés most is fennáll.

A mi hulláégetőink ugyan csak annyit vallanak be, hogy az egyet „hasonló belföldi egyesületekkel összeköttetésbe lép“, de hozzáteszi, hogy „a nemzetközi halottégetési kongresszusokon magát képviselteti.“²⁾ Mint-hogy, pedig a nemzetközi halottégetési kongresszusokat a szabadkőmivesség szervezi, bármennyire is fognának tiltakozni a magyarországi hulláégetők, mégis kénytelenek vagyunk róluk is elmondani, hogy szabadkőmivesek által rendezett kongresszusokra akarnak járni, vagy lehet, hogy egyesek már is jártak, a ki pedig ilyenekre eljár, az bizonyára legalább is rokonszenvez a szabadkőmivesekkel. Már pedig minékünk, mindabból, a mit a humanizmus czége alatt a szabadkőmivesek árulnak, semmi sem kell, mert tudják, hogy mindez közvetlenül, vagy közvetve a kereszténység ellen van irányozva.³⁾

Ezekre vonatkozólag még több tanúbizonyságot is idézhetnénk a szabadkőmivesek jelentéseiből; mindezeket azonban mellőzzük, mert van egy gondos és körültekintő vizsgálat után hozott határozatunk, mely szintén a szabadkőmivességet mondja a hulláégetés terjesztőjének. Ez pedig a római szentszéknek határozata.

Tudjuk ugyanis, hogy a szentszék mielőtt valamely ügyben határozatot hozna, előbb alapos és kimerítő tanulmányozást szokott előbeocsátani; s most is ily módon döntött a hulláégetés kérdésében s annak kezdeményezőit, szerzőit, terjesztőit a páholyokban találta.

Az illetékes római kongregáció 1886. évi május hó 16-án kelt határozatában egyenesen kimondja, hogy a szabadkőmivesek nagyban törekednek a hulláégetést ismét meghonosítani. Ezzel a határozattal azonban alább bővebben kell foglalkoznunk.⁴⁾

c) A halottégetők vallomása. Ha tehát semmi egyebet sem tudnánk a hulláégetőkről, mint azt, hogy szabadkőmivesek, már az is elegendő megokolását képezné amaz állításunknak, hogy a hulláégetőknek célja: a régi pogány szellemnek fölélesztése, a keresztény temetési szertartásoknak lassanként használaton kívüli helyezése, a keresztény temetőknek eltörlése, mert mindezek természetes folyományai a szabadkőmivesség által vallott elveknek.

Vannak azonban még egyéb bizonyítékaink is, melyekből szintúgy világosan kiténik, hogy a hulláégetők célja általában keresztény- s különösen katolikusellenes. Ugyanezen *Tarabiano* az általunk már előbb idézett lap-

¹⁾ Id. hely. 195. l.

²⁾ Egyetértés id. h.

³⁾ A budapesti hulláégető egyesületnek titkára és az alakuló gyűlésnek egyik szónoka maga is szabadkőmives és pedig páholyoszonok.

⁴⁾ Franciaországban is vannak a páholyoknak hulláégető fiók-egyesületeik. Egy ilyenek élén áll a híres hulláégető testvér Koechlin-Schwarz. Lásd: Dechamps Les Sociétés secrètes. III. köt. 413. l.

ban⁵⁾ leírva a hulláégetés által reá gyakorolt benyomást, ekkép dicsekszik: „Mi virágokat szórtunk megholt testvéreink symbolikus hamuvedreire, a kiket nem érintettek a profán világ gyűlölségei és vakbűzösgái, és a kik megmutatván nekünk, hogy határozottan megvetik az előítéleteket s ellenségei minden értéket vesztett dogmákra alapított vallásnak... mi velük egy új vallásban egyesülünk.“

A halottégetőknek 1882. évi Modenában tartott kongresszusát ezen szavakkal zárta be *Pini*: „Az egyesületeknek lassú, de most már egymással szoros összeköttetésben lévő alakulása; ama nyugodt és kitartó apostolkodás, melyet a máglyának száz és száz harciosa gyakorol, végig menvén az egész világon, meg kell győznie a kormányokat arról, hogy megérkezett a pillanat, a melyben meg kell ragadniuk és oldaniuk a kérdést, úgy szervezven a hulláégetést, hogy az valóban üdvös legyen a közegészségügyre nézve s alapjául szolgálhasson a sírok új polgári vallásának.“⁶⁾ S ugyanezen emberek mielőtt megkapták a kormánytól az engedélyt a facultativ halottégetésre azt híresztelték, hogy tiszteletben fogják tartani a valóságos meggyőződést, az egyház szertartásait, hogy általában „a vallási elvek nem olyanok, hogy az egyet céljaival összeegyeztethetők nem volnának.“

Némelyek közülök egész értekezésekben fontolgatják, mily haszon háramlik a szabadkőmivességre a hulláégetésből s mily káros hatású lesz az, az egyház befolyására. *Castellazzo Lajos*⁷⁾ olasz parlamenti képviselő *Hugo Victor* és *Mamiani Terentius* haláláról írva és a mellett fontolgatván, mennyit vesztett újabban a papság és az egyház Olaszországban, szabadkőmivesi kárörömmel mondja: „A polgári házasság elveszi tőlük a családot. A laikus oktatás rövid idő múlva el fogja tőlük venni a jövő nemzedéket. A polgári temetések és a máglyák elragadják majd utolsó megbosszulójukat, a halált. A haladás mihamarább meg fogja semmisíteni.“⁸⁾

De ezekkel a fenyegetődzésekkel sem érik be, hanem egyenesen azzal kérkednek, hogy a kath. egyháznak van oka ellenséges álláspontot elfoglalni a hulláégetőkkel szemben. Erejüket természetesen túl-, a katolikus egyházat pedig kevésre becsülik. „A katolikusoknak alapos okuk van ellene szegülni a hulláégetésnek, kiált föl *Ghisleri* hulláégető testvér,⁹⁾ a hulláégetés ezen a tűz általi megtisztulása alapjaiban ingathatná meg a katolikus uralmat, mely éppen azon félelmen alapszik, melylyel a halált vette körül. A halál megszűnnék félelmetes lenni és a félelem és borzalom, melyeket a koporsók idéznek elő, azon hathatós és fantasztikus eszközöknek egyike, miket a katolikus szónoklat föl szokott használni, hogy megalázza a híveket.“

„A „memento mori“ az ő hatalmuknak kulcsa. Foszsátok meg a halált ettől a borzadálytól és útálatosságtól, tisztítsátok meg, miként *Gorini* mondja, tegyétek mintegy kedvessé az élők előtt és a papok is meg lesznek sülvé. Az „emlékzetek meg, hogy meg kell halnotok“, elveszti régi hatását.“

A halottégetők már előre látják, miként fognak eltűnni a keresztény temetők s velők minden, a mi a lélek halhatatlanságára, a túlvilági jövő életre emlékeztet. „A temetők el fognak tűnni!“ kiált föl *Mariotti*, a halottégetők költője és az általunk már ismert *Gorini* még többet jósol, a mennyiben szerinte

⁵⁾ La Chaino d'Union 1878 márcz. sz.

⁶⁾ L. Se sia lecito stb. című munkát 207. l.

⁷⁾ Castellazzo-t az olaszországi Nagy Oriens legújabb főtítkárává választotta.

⁸⁾ L. Fascio 1885. május, 150. sz.

⁹⁾ Alman. del Lib. Murat. 1881. idézve Scurotinál, 217. l.

a hullaegetés behozatala által „lehetetlené lesz téve ama számtalan százados szemfényvesztés, mely az eltemetett hullák láthatatlanságában bírta alapját.¹⁰⁾

Már előbb is adtunk kifejezést abbéli meggyőződésünknek, hogy az úgynevezett egészségügyi czélok csak szemfényvesztések a hullaegetők programjaiban. S ezt nemcsak mi mondjuk, hanem ők maguk ismerik be, még pedig hivatalos kiadványaikban. Az 1882. modenai hullaegető kongresszus jegyzőkönyveiben a többi között ezeket is olvassuk: „A mi munkánk nem szorítkozik csak a halottak égetésére, hanem égeti és megsemmisíti a babonáságot is“¹¹⁾ és még előbb: „A hullaegetés újjászületése a szabadság és türelem legfőbb elvei iránti hódolatot jelenti, a melyek a polgárosodott népek valódi és egyedüli vallását képezik.“¹²⁾

Még eddig sehol sem mondtuk, hogy a mi, *budapesti hullaegetőink* is vallják ezen elveket; hanem fölötté gyanús azon körülmény, hogy éppen az olaszországi és in specie a milánói hullaegetőkre hivatkoznak, a kik nyíltan bevallják, hogy *egyesületük célja a katólika egyház ellen irányul*. Már pedig ezekre hivatkozni, mint a kiket „a közvélemény mindinkább pártol“, mindenesetre nagyon is gyanús jelenség. Különösen, ha még hozzáveszünk, hogy az alakuló gyűlés egyik szónoka maga is beismeri, hogy a „különböző helyeken részint már megalakult, részint alakulóba vett egyletek alapszabályainak elveit tartotta szem előtt a bizottság a tárgyalásra ajánlt alapszabályjavaslat készítésében.“

Ezen alapszabály-tervezet, mely magyar mintára nem készülhetett, mert nálunk még nincs halottégető egyesület, legalább a mennyiben a lapokból ismerjük, teljesen megegyez a *modenai kongresszus* által elfogadott elvekkel, azon kongresszus elveivel, a melyen a főnebbi idézett nevezetes szavak is mondtak.

A kongresszus egy általános egyletbe egyesítvén az olaszországi hullaegető egyleteket, az általuk követendő czélt ekkép vonalozza körül: a) pártolni és terjeszteni a hullaegetés elvét, b) támogatni a reformot; a kormány és közhatalóságoknál a facultativ hullaegetés ellen támasztott akadályok elsimítását sürgetni stb. c) összeköttetésben lenni a nemzetközi bizottsággal stb. Ugyanazon czélt tűzte ki maga elé a budapesti egyesület is.

Az Egyetértésben kivonatilag közölt alapszabályok szerint az egyesület célja: „a halottak fakultatív elhamvasztásának eszméjét a törvény által megengedett eszközökkel terjeszteni“; tovább: „a városoknál és községeknél a községi hamvasztási intézmény behozatalát sürgetni“; — vagy „a nemzetközi halott-hamvasztási kongresszusokon magát képviselteni“ stb.

Az ekként közölt kivonatokból látható, micsoda fán termett a mi hullaegetőink egyesülete. Ideáljuk az olaszországi hullaegetők egyesülete, a mit nemcsak azáltal árultak el, hogy azokra hivatkoztak, hanem alapszabályaikban kifejezést nyert czél és eszközök ugyanazonossága által is. Ily körülmények között hiábavaló egyik-másik korifeusoknak tiltakozása, a szabadkőmivesi elnevezés ellen;¹³⁾ ha nem is mind szabadkőmivesek, az *általuk pártolt eszme, a megvalósítandó végczél bizonyára az.*

¹⁰⁾ Id. h. 220.

¹¹⁾ Atti del I. Congr. dei cremat. in Modena 1882.

¹²⁾ U. o. 42. l.

¹³⁾ Magyar Állam 1886. jul. 22.

NEHÁNY KIEGÉSZÍTŐ MEGJEGYZÉS*) Főtisztelendő Bacskády Ágoston úr czikkére.

A „Korunk“ ez idei 25-ik száma hozta Főtűdő. Bacskády Ágoston úrnak a párbaj-maniáról alapossgal megírt czikkét, melyben nevezett czikkíró úr taglalva annak természetét s szemlét tartva multja fölött, a régi páros viadal bizonyos körülmények közt megengedhető voltát ellentétbe helyezi a mai páros bajvivással, mint amannak koreszülöttével s ezt — igen helyesen — a mai társadalom rákfenéjének nevezi el. Végül a törvényhozásban látja ennek kiirtására a leghatásosabb eszközt.

Nem akarjuk állítani, hogy rossz, vagy egyáltalában hibás volna ezen eszköz; azt azonban engedje meg kinyilvánítanunk, hogy elégtelen és pedig két okból. Először: maga czikkíró úr is mondja, hogy: „Ha törvény, hát legyen törvény; legyen egyaránt megtartva fönt és lent“, azután pedig fölhozza a hont- és vas megyei főispánok esetét s mintegy elmélkedőleg fejezi be: „akkor hogyan ítéljük el az alsóbb magán feleket?“

Erre rövid válaszom a következő adoma: Fiú: „Apám! — miért nevezik a felakasztottakat szegény bűnösöknek?“

Apá: „Azért fiam, mert a g a z d a g o k a t nem akasztják föl.“

Méltó pendantja ez azon német közmondásnak:

Kleine Diebe hängt man;
Die grossen lässt man laufen

Tudunkkal legalább nem létezik Magyarországon törvény, mely a páros viadalt mint olyan vétségnek vagy bünténynek minősítené. És ha itt-ott elmarasztaló ítélet hozatik is, korántsem oly szigorú az, minőt büntető törvénykönyvünk a közönséges gyilkosokra szab. Pedig a párbajozók a szó teljes értelmében megérdemlik e nevet. S ha idáig nem hozott törvény a párbajozókat illetőleg, erős reményünk, hogy nem is fog hozni. Mert hiszen lovagias nemzet vagyunk; a gentry (pedig ebből van szedve a tisztelt honatyák javarésze) soha sem engedné érvényre juttatni az olyan törvényt, a mely megfosztaná a becsület-mosás eszköztől oly esetben, midőn a diszkreczió tiltja az ügyet nyilvános tárgyalásra bocsátani. E miatt tehát nyugodtan alhatunk.

De föltéve: hogy alkottatnék egy a párbajt tiltó törvény. Mire való volna az? hogy tiszteljék? nem, hogy áthágyják. Most az ily természetű törvénynek megvan az a szerencsétlenségök, hogy hasonlítanak az éden-kerti tiltott gyümölcs törvényéhez. Az is — úgy látszik — csak azért létezett, hogy az engedetlen első emberpárnak legyen mit áthágnia. S ha szentesítve volna is e törvény, még föl nem tehető, hogy egy csapásra végét vetné a párbajozásnak.

A gyökeret vert bal-fölfogást ugyanis nem lehet erőszakosan kiirtani s a bíró, a ki párbajozó fölött ítélne, maga is ezen „lovagiaságnak“ befolyása alatt állván, azon elv szerint in quo alterum judicas, seipsum condemnas, enyhe ítéletet hozna, mert bizony igaz, hogy plus valet favor in judice quam lex in codice. S ily módon ott volnánk a hol a törvény meghozatala előtt.

Mi más módot mernénk ajánlani. Hogyha már törvény szabályozta gyilkoságnak lennie kell, hát legyen az olyan, a mely minden esetben bejelentendő legyen a rendőri hatalomnak: folyjon le ennek szemelátára s tartson addig, míg egyik vagy másik fél halva el nem bukik. Keménynek látszik, de megmagyarázzuk,

*) Örömmel vesszük ha nagyabecsült munkatársaink közt érdekes eszmecsere fejlődik. A szerk.

s akkor talán igazat nyerünk, ha azt mondjuk, hogy az adott két rosszból, ez a kevésbbé rossz. Mert elkezdve a heidelbergi, jenai junker-vagdalkozásokon, folytatva a tisztek párbaján s végezve a becsületbeli ügyek lovagias úton való elintézésén a czinkotai erdőben, mindenütt azt találjuk, (a párbajozók enunciaczióját tartva szem előtt) hogy a párbaj kiinduló pontja a sértett becsület. Ha pedig mi a saját emberiségünkől, megvizsgáljuk a dolgot a legtöbb esetben Erys almája gyanánt ott találjuk vagy a kicsinyes apprehensiót, vagy a duhajkodó verekedési kedvet, vagy a nagyzási hóbortot, vagy végre a félreértést, melynek alapján az illetők vesztve hiszik becsületüket, melynek valódi fogalmával pedig többnyire tisztában sincsenek. Mégis megvívunk, hol első vérig, hol a kimerültség; hol két, hol öt golyót váltanak; hol megengedik az öt lépésnyi avancement-át, hol nem; hol Komjáthy híres pisztolyait használják, hol meg, ha azoknak csövei egyenesen vannak fúrva, fűrészporral töltik meg; s ha mindez megtörtént, a becsület annak rendi és módja szerint van helyreállítva, ellenfelek kezét nyújtanak egymásnak s mint jó barátok térnek haza. — Mondatnék ki csak törvényileg: „A párbajozók egyikének holtan kell maradnia a küzdő téren“ — bezzeg igen-igen soknak menne el a kedve a — kakaskodástól.

De még ez sem elég. Czikkíró úr társadalmi rákfenének nevezi a párbajt. Valóban az is, s mint ilyen csakis társadalmi úton szüntethető meg. A milyen módon máma vívatik, alapját csakis a durva vallástalanságban lelhetünk föl. Fölebbresztani a vallásosságot a társadalomban, minden jóra való embernek száma, de aránytalanul nagyobb a száma azoknak, kik elől idegenül hangzanak e szavak: Isten, lélek, örökkévalóság; ezek csak az élet örömeit mérlegelik s ezek szerint az életüket is. Tevékenységöknek rúgója nem az örök élet reménye, hanem a könnyű megélhetés ingere, dicsőségük nem az erény gyakorlata, hanem a léha tömeg fenetikus tapsa; önértékük léha öntetszelgés, becsületök pedig a — hiúság.

Másképen a bölcsnek s másképen a tudatlannak. Másképen a törvénytisztelőnek s másképen olyannak, a ki könnyen teszi magát túl a törvény korlátain. A párbajozóknak hiába beszélünk vallásosságról; nálók a hiúságra kell appellálni. Sokan csakis azért vívnak, hogy naplót vezethessenek párbajaikról; többen azért, hogy mint bátrak léphessenek a világ elé; legtöbben pedig azért, hogy a Hirlapok az ő érdekes párbajukkal foglalkozzanak. Szó a mi szó: a hirlapirodalom az ő érdekesítő párbaj-tudósításaival az emberi társadalom ezen rákfenéjét még jobban mérgecsíti el.

A mig a hirlap-irodalom nem lép ama térre, hol a párbajozókat agyon kell hallgatni, vagy ha említés történik róluk, csak megvetéssel s megbélyegéssel: addig kár volna álmodoznunk a párbaj-mania megszűnéséről.

Hollady Jenő.

„KI TUDJA MIRE JÓ.“

Irta: Sikor Margit
(Folytatás és vége.)

A fiatal férj bágyadt tekintete folyton fiát kísértte és mélabús mosolygás szaladt végig sápadt arcán, melyet még sápadtabbnak mutatott az a fekete selyem kendő, mely megsebesített homlokára volt kötve.

„Ugy aggódok miattad, Imrém!“ sohajtott az asszonyka, és megsimogatta férje forró, száraz kezét. Már három napja vagy itthonn, és még egy falatot sem ettél. Így majd elbetegeskedel sokáig és nem fogsz erőhöz jutni!“

„Csak ne képzelődjél cziczám! Eszem biz én, hanem te erővel belém akarnál dictálni minden ételt. De nini! miféle csapat jön erre? Mintha czipelnének valami terhet!”

A fiatal asszony is arra nézett, és csodálkozva látta a hosszú tragácsot, melyet négy ember hozott erre óvatosan, és letett a nagy, tiszta udvar közepére, a piczike fiú legnagyobb bámulatára.

A hosszú, fekete tragácson egy fiatal férfi fektött, a fájdalomtól eltorzult vonásokkal. Szép, hullámos barna haja szertezilálva hullt le magas, fehér homlokán. Finom fehér keze oly izmos, erős, és mégis nőies szépségű volt, hogy megirigyelhette volna érte akármilyen kisasszony.

Mikor a fiatal háziúr lejött hozzá, fel-emelte kissé fejét, és kimerült hangon rebegette: „Összevissza van törve a lábam! . . . Levetett a ló, és keresztül tipródtak a ballábamon . . . nyomorék vagyok hosszú időre!”

„Ki tudja, mire jó! mormolta elkomolyodva a háziúr!

A beteg férfi ajkán megakadt a káromkodás, és meglepett tekintetét ráfűglesztette a háziúrra: Imre! te vagy? Az én régi, kedves jó barátom! Hm! milyen szomorú körülmények között találkozunk! No, de mindegy. Hajolj le és ölelj meg . . . én nem bírok fel-emelkedni . . .”

„Csak légy csendesen és ne sokat morogj! felelt az gyöngéd gondoskodással. Majd fel-viszünk és ápolni fogunk. Meglátod, hogy helyreáll a lábad, olyan egyenes lesz, mint volt. Mihály bácsi! — kiáltott öreg inasára — jöjjön, magának gyöngéd keze van; segítsen felvinni a barátomat.”

És lassan vigyázva, figyelmesen vitték fel a fehér márvány lépcső fokain, belefektetve őt abba a puha fehér ágyba, mit hamarosan a fiatal asszonyka keze vetett meg számára.

A szobában kellemes hűvösség és csend volt. A nagy, gothíves ablakok a gazdag kertre nyíltak, és behozták a levendula és bazsalikom kábító, finom illatát. A zöld redőkön beszűrődő nap félfomályban hagyta az izléses, drága

butorzatú szobát, mintha értené az orvos figyelmeztető szavát: „csak csend és nyugalom! Semmi zaj ne ingerelje! . . .”

És a beteg megkönnyebbülten sohajtott, mikor érezte maga körül az ápoló, gondoskodó kezet, a rendet, csint, tisztaságot, figyelmességet.

„Köszönöm!” susogta meghatva, és forró hálával szorította meg barátja kezét. „Ott-honnra találtam nálad!”

Lába gipszbe lett kötve, és mozdulatlan nyugalomba kellett azt tartania. A hosszú, nyári napokban elcsevegett barátjával, ki oda ült ágya szélére, és néha felolvasott is neki egyik-másik munkából. Most is éppen úgy meg-értették egymást, mint az előtt, fiatal emberke korukban. Most is ugyanaz a szilaj, szenvedélyes, heves ember volt az egyik, az a szelid, mérséklő, higgadt, a másik. Lassacskán veszélyen kívül volt a beteg, de azért roppant lassan haladt előre a javulása. Kezdte unni a hosszú betegeskedést és türelmetlen, ideges lett.

Egy napon aztán felzavarta aztán mindnyájukat egy rettenő hír.

A magyar hősök nevei ismertek lettek az osztrák üldözők előtt, és hajszolták, keresték őket hegyen-árkon keresztül. Havas beteg barátjára is ráakadtak, a ki szintén a compromittáltak között volt, és elakarták hurcolni; de miután ez lehetetlen volt törött, zúzott lábai miatt; — kiszabták rá a halálbüntetést és kötelességévé tették, hogy, ha felgyógyul, — jöjjön felakasztatni magát.

A beteg ember eleinte szitkozódott, dühösködött, szenvedélyes haragja nagy hatalommal tört ki; de lassankint belenyugodott a sorsába, lecsendesült és egykedvűnek látszott. Hanem idegessége napról-napra növekedett.

Ki nem állhatta, gyűlölte a vén ápolónőt, a ki nagyokat horkolt mellette míg ő fönn virasztott testi és lelki fájdalomtól gyötörtetve egész éjszaka; bosszankodott rá, ha nagy álmosan lelökte az orvosságos üveget az asztalról és effölte sopánkodásában egész éjjel csettgettette a vastag nyelvét; vagy mikor ál-mában folyton azt dudolgatta: „Helyehes, csetes, ez a legény de helyes.” „Ostoba vén

boszorka! — mormogta mérgesen. Tégy szerelmivalomást az öregapádnak, nem nekem! — Vén szipitlyó.”

Ingerült, ideges volt folyton és hosszú, mély töprenkedései bele sodorták mindig jobban egy sajátságos kedélybajba, melytől nem tudott szabadulni.

„Imre! — kiáltott egyszer magából kikelve — nekem ezt a borzas sybillát többé be nem ereszd! Ki nem állhatom az ápolónőket. Meg tudok én lenni, ha nem is hortyog itt mindig valaki a fülemben.”

„Jól van, barátom, szívesen!”

„Csodálom, hogy nem mondod erre is, mint minden rosszra a világon! ki tudja, mire jó?” Már szinte vártam.

A fiatal földbirtokos mosolygott barátja ingerültségén, de az rossz kedvűen hozzátette:

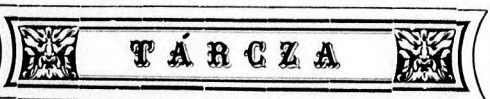
„Mikor idehoztak hozzád, olyan beteg voltam, hogy a lelkem már itt ült a nyelve-men: senkit sem ismertem volna meg a világon . . . még tulajdon édes anyámat se . . . De mikor te kinyitottad a szádat, és legelső szavad az a régi, régi jól ismert csacsiság volt, hogy: „ki tudja, mire jó?”, mindjárt tudtam, kivel van dolgom és szemedbe nevettem volna, ha ugyan lett volna hozzá elég erőm.”

„Meglehet, hogy neveltségesen hangzott ez, de talán nem is volt annyira neveltséges . . .”

„Jó, jó, hagyj fel a babonásággal. De nézd, ki az a magas, nyulánk alak ott a platánfák alatt? Mintha a feleséged kisebb és kövérebb volna!”

„Igen; az én Albertinám kövérebb, asszonyosabb kinézés. Az ott sógornóm. Te még nem láttad, mert ő mindig kis fiammal foglalkozik esténként, mikor én feleségemmel bejövök hozzád csevegni. No tudod, csupa lányos szemérmességből távol tartja magát tőled . . . aztán meg tette hozzá hamiskás tréfásággal az illemtönyv bizonyosan megtiltja, hogy ifjú hölgyek látogatást tegyenek betegen fekvő idegen fiatal embereknel!”

Ferenczy úr egyszerre érezte, hogy gyűlöli az illetet, és hogy nagy ostobaság arra akkora tekintettel lenni; kicsinylő érzellemmel gondolta

A szeretet érve.

*A szív szeret, s ha tiszta hő szerelme,
Szűz lángja mint a Vesta-tűz, örök;
S épp mert hiúk a földi gyönyörök,
Eget kíván magának esdekelve.*

*Midőn a sírba hull a rög zörögve,
Hogy hant alá temesse kedvesét:
Az égre vetve bús tekintetét,
Ügymond: Egyek leszünk mi ott örökre!*

*Azért is annak, a ki azt hazudja,
Hogy lelke árny s a semmiségbe vész,
Nincs szíve, mely híven szeretni tudna.*

*A tiszta szív szerelme eskni kész:
Találkozunk mi még egy jobb hazában,
Melyért szerelmünk nem sóvárg hiában!*

RIESZ GASPÁR.

Deák Ferencz az élet véghatárán.*

NAPLÓMBÓL.

Írta: Rónay Jácint.

„Kedves Barátom! — Általunk közösen tisztelt és szeretett barátunk, hazánk nagy fia Deák Ferencz, ma este, saját elhatározásából azon óhajást közölte velem, hogy az utolsó szentségek felvételében akarna részesülni s arra kért fel, miszerint ezt veled tudassam s kérjelek meg, hogy abban őt te lennél szíves reszesíteni. Midőn ezt veled közölni szomorú, de legbizalmasabb baráti kötelességemmé vált, felkérlek, hogy f. h. 21-én, déli tizenkét órakor légy szíves az általam ismert lakáson megjelenni, hogy a szenvedő nagy hazafinak, irányodban táplált legnagyobb bizalmának és óhajásának megfelelően. Mint ő mondá, Rónay a szükségességek ellátva, feltűnés nélkül, mint barátom, bizonyosan meg fog jelenni, a kérésemet teljesíteni. Az ügy most még hármunk titka. — Remélem, hogy a benned helyezett nagy bizalomnak meg fogsz felelni, s a szenvedő barátnak óhajását teljesíteni. Hű barátod

Januárius 20. 1876.

Dr. Kovács Sebestyén Endre.“

* * *

*) Nagyméltóságú és főtisztelendő Rónay Jácint úr magas pártfogónk kegyes engedélyével a „Nemzet”-tel egyidejűleg voltunk feljogosítva a nagy érdekű cikk közlésére. Valószínű, hogy a 10 vaskos kötetből álló naplójából, mely csak 10 példányban jelent meg, szerkesztések leszünk egyetmást közlésre elnyerni. E naplóból eddigelé meg egyetlen egy hirtlap sem hozhatott közleményt.

A budavári királyi palotában, januarius 21. 1876.

E sürgősen küldött levelet januárius 21. reggel 9¹/₄ órakor, a kis Fenség termében, azon pillanatban olvastam el, midőn ő Felsege a király belépett, hogy kedves gyermekének (Valeria fgnő) „Jó reggelt” mondjon. Szó nélkül nem távozhattam volna a várból s úgy hiszem, nem szegtem meg a „hármak titkát”, midőn egy negyedikkal, Magyarország királyával közöltem Deák Ferencz szándékát. „Sajnálom őt, mondá a király, de örvendek, hogy a szentségek felvételére gondol; menjen ön, ne tartóztassa semmi.” — A második órától telmenttem a főhercege-asszonyt, s délben már ott valék Deák Ferencznel.

Már-már egy éve, hogy nem láttam Deák Ferenczet. Ah, mivé lön! mivé lön az egykoron hatalmas férfiú! Szellemi erejéről most már csak az tesz tanúságot: hogy fájdalmait, a hosszú és kínos haldoklást nyugodtan, panasz nélkül tűri. Szívem megesett, midőn reszkető kezét felém nyujtá . . . Magunkra maradtunk.

„Látni óhajtottalak, mondá gyenge, fájdalmas hangon, én nem vagyok confessio-nélküli ember, szeretném utolsó keresztényi kötelességemet teljesíteni, a Viaticumot magamhoz venni, benned bizom, mikor lehetne szándékomat végrehajtani?” — „Kedves bátyám, rendelkezésére állok, holnap délben itt leszek, s végezhetjük ájtatosságunkat nyugodtan, zajtalanul.”

* * *

hát, a mint ismét feltűnni látta messziről a szép leány fehér ruháját: „nagy liba.“

Es este, mikor elaludt, még mindig azon gondolkodott, hogy lehet egy fiatal leány ilyen liba? Nem kellene ilyen feleség, gondolta magában. Ez bizonyosan mindig sikongatna, ha a férje kabátot váltana előtte. Ki nem állhatom az ilyen negélyezett finyasságot. A ki magát olyan túlságos szemérmesnek teszi, az mindig rosszabb, mint más... Különbem mi közöm hozzá? gondolta bosszankodva.

„Bánom is én, akármilyen?“
Aztán tovább szötte gondolatjainak szálaikat, és sajátságos, melabús érzés szálotta meg. „Lám — gondolta magában — Imrének már van egy kedves felesége, gyönyörű kis fia... boldog!... Nekem se feleségem, se fiam... nem is lesz soha... nekem meg kell halni! Ilyen ifjan, ilyen fiatalon, ennyi életkedvvel, szerelmi vágygyal... Meg kell halni! Igaz, hogy a hazáért!... De mi haszna van abból a hazának, ha ő meg is hal?! Ha bitójára huzzák, vagy keresztül lövik a szívét?! Semmi! A hazája éppen úgy le van nyögözve, elnyomva, legyőzve, akár él ő, akár meghalt! Mért haljon hát meg ilyen fiatalon, tetterösen? Mért ne éljen?!...“

Ez a gondolat benn kalapált a szívébe hosszú éjleken keresztül, mindig nagyobb hullámokat verve szívetjáró vérén. Lassankint lázt kapott a felfokozott idegességtől.

„Gyávaság!“ rivallt rá esze a szívére. „De mikor olyan ifjú vagyok még és úgy szeretek élni!“ sohajtott az vissza.

Es aztán végig gondolta mindazoknak az életét, a kik ifjan, erőszakos halállal haltak meg, és keble összeszorult. Éjjelekig elgondolkodott Hunyadi László szomorú halálán, és folyton fülébe csengett a költő szava:

„Kora lesz még néked sírba szállni le,
Eklenti halotti szemfedőt borítani ékes szemeidre!“

Lázás álmaiban minduntalan felriadt; és a mint félig kinyitotta bágyadt szemét, az ágya előtti nagy karosszékben a vén apolónó helyett ott látta ülni azt a lehelet-könnyűségű, bájos alakot, a ki ma délelőtt is ott mozgott

a platánfák zöldje alatt. Világos, könnyű ruha simult a gömbölyű tagocskákra, és a gyönyörű finom fej oldalt hajolva, rá támaszkodott a himzett szenderpárnára. Szembéjjai, mint a gyöngyházakagyló, olyan csodálatos fehér, bágyadt színnel fedték be a nagy szemeket; sötétbarna haja könnyedén, izlésesen volt fejére csavarva, míg ajka körül derűs, édes kifejezés ült.

Nem hitte, hogy ez élő lény legyen; talán csak álom! Mit is keresne ő nála ez a fiatal leány? hogy ápolja? De minek ápolni egy halálra ítélte? Es az illemlő!... mit mondana erre?

Gúnyos mosoly szaladt végig a száján; de aztán szeméi ismét csak odá fordultak a nagy karosszékre, és rábámultak arra a szoborszerű, csendes, fehér alakra.

„Képzeldőm! képzeldőm!... mormogta magában. — Lehetetlen, hogy ő ide jött volna hozzám!... Roppant ideges vagyok... olyan rendetlenség van agyamban néha, mintha meg akarnék bolondulni!... onnan jönn ez a vízió... igen, nem más, mint vízió...“

De mégis! az a fehér ruha olyan könnyedén, olyan természetesen ránczokba omlott le a nagy karosszék oldalán, mintha az is élne, mozogna...“

A fiatal férfi ellenállhatlan vágyat érzett, azt megtapintani...“

Kinyújtotta lesoványodott, reszkető kezét, és megérintette a fehér ruhát; erre hirtelen megrezsent az, és gyöngéd szorgoskodással hajolt föléje a legszebb arc: „Adjak egy kis hűsítőt?!“

Valóban, egyszerre érezni kezdte a hűsítő szükségét... Hisz vére úgy forrott, homloka úgy égett, és tikkadó nyelve szinte szája padlására ragadt a hőségétől...“

Mohón nyult a víz után a mit az a szilárd, fehér kezecske nyújtott oda és az utolsó cseppig kiitta, halás, gyöngéd tekintettel nézve fel adójára.

Valami sajátságos zsidbadó jólétet, kéjt érzett tagjain elömleni, és a mint visszadólt erőteljesen az elgyűrött vánkossra, ez a megnyugtató, édes boldogság sajátságos melegség-

gel árasztotta el a szívét, és nagy lomha cseppeket fakasztott a homlokán.

Az a csodálatosan gyöngéd, könnyű kezecske végig huzódott a homlokán, mint egy langy lehelet, és egy illatos batiszt kendővel felitatta az izzadság cseppjeit.

„Köszönöm!... köszönöm!... — mormogta a beteg hálaadó mosolylyal, félálomban...“

Soha még ilyen édesen, ilyen jól nem aludt; és mikor reggel kinyitotta szeméit, és a napsugár beragyogott a szobába, olyan mosolygónak, olyan boldognak látott mindent, mint még soha.

De az a bűvös éjszakai látomány eltűnt a nagy karosszék üres volt ismét.

Délelőtt bejött barátja, és mosolyogva kérdezte: „Nos, hogyan aludtál? Jobban vagy-e már?“

„Sokkal jobban felelte teljes meggyőződéssel. Ilyen nyugodt éjjelem még nem volt hosszú betegsémem alatt!“

„Se ilyen szép ápolónód; úgy-e? kérdezte a hamiskás mosolylyal. No, no! mért pirulsz el? Azt nem tiszputálhatja senki Millácskától, hogy szép.“

„Igaz... de mondd meg csak: mi jutott annak a leánykának az eszébe, hogy engem ápol? hát olyan halálosan beteg vagyok én?“

A jó barát arca elkomolyodott egy percze, mikor felelt:

„Orvosod azt mondta: óvni kell téged a legkisebb izgultságtól is, mert ez ismét vissza vet téged a javulás utjáról; minden, a mi felingerel, megárt a legnagyobb mértékben, és idegbajod annyira meggyökeresedhetik, hogy...“

„Hogy megbolondulhatok még bele, úgy-e? No, csak folytasd.“

A vén apolónó ki nem állhattad; minden mozdulata bosszantott; akkor berendelték hozzád Miskát, a mindenest, a ki ügyes fiú, te mégis kiállhatatlanul ügyetlenek találad, és elégedetlenséged következtében annyira megnövekedett ingerültséged, hogy... hogy ez javulásodat ismét teljesen hátra vetette... „Illetőleg halálos ítéletem végrehajtását.“

Januárus 22.

Kevéssel tizenkét óra előtt, a szent-ferencziek egyházában magamhoz vettem a szentséget, s kocsi alá, siettem a haza betegéhez. — Deák Ferencz bánatos szívvél meghajolt Isten előtt s részesült a szentségekben... Én pedig odatérdekelve a beteg mellé, nevében így imádkoztam:

„Mindenható Isten! Elismerem, hogy sok jóval áldottál meg az életben, s azért, hogy éltet legszébb napjait az emberiségnek és hazámnak szentelhettem, leborulva mondom hálát. Elismerem azt is, hogy az emberi gyengeségektől és tévedésektől nem valék felmentve s ezekért bocsánatot kérek tőled szeretet Istene. Segíts meg uram utolsó küzdelmeimben, vigasztalj kérélek és erősíts, hogy türelemmel viselhessem keresztmet, hogy mindenkivel kibékülve, nyugodtan mehessek elébe végzetemnek. Legyen a te akaratod!“

Összetett kézzel hallgatta végig imám minden szavát, fájdalmas arcán nyugalom és elégtelenség vonult keresztül, magához vont és megölelt, aztán kívánságára a szomszéd teremből szólított barátait. Mikes grófot és Kovács Endrét, kezét fogott velük szó nélkül... Fájdalmamat nem küzdhetem le... Távoztam.

* * *

Januárus 23.

Reggel tíz órakor a budai várkapornában szent misét szolgáltam az udvarnak, s a Mindenható számolyánál kértem gyenge szavammal áldást betegünkre. Jelen volt most is, mint ren-

desen József főherceg és fenséges neje Clotild. — Délután a kis fenséggel sétára indultam a várkertbe, hol ő Felsőével a királylyal találkoztunk; kegyesen félreintett s Deák Ferenczről kérdezősködött: „Végeztünk Felsővel!“ — „Szerelem, hogy elkészült, segítse Isten!“ mondá a király s elszorodva tovább haladott.

* * *

Januárus 25.

Délután három órakor megérkezett Bajorországból ő Felsője a királyné, s az előteremben, első hozzám intézett szava az vala: „Hogy van Deák Ferencz?“ — „Hireink nem vigasztalók felség, betegsége súlyos, reménytelen...“ A Felsője asszony mélyen meghatva sietett kedves gyermekéhez.

* * *

Januárus 29.

A reggeli lapok gyászkeretben hirdetik az országos gyászt, Deák Ferencz halálát: a haza legnagyobb fia tegnap (28-kán) este 10^{3/4} órakor végezte hosszú, kínos szenvedéseit... Az ige elhal ajkamon, szóm nincs, csak könnyeim vannak...“

Reggel kilenc órakor a gyengélkedő Valeria főhercegasszony látogatására mentem. Felsője anyja élében ült. — Valeria, mondá a királyné, e pillanatban közli velem azon szomorú hírt, hogy Deák Ferencz meghalt! Úgy van-e? — Igen felséges asszony, úgy van, Deák Ferencz tegnap este meghalt, gyászunkat a lapok már mind hirdetik, az országgyűlési ház-

nagyól is érkezett tudósítás... A királyné elérzékenyülve csókolta meg szeretett gyermekét, az országos gyász első hírnökét.

* * *

Januárus 30.

Ő Felsője a királyné, kegyelete emlékeül, koszorút szánt Deák Ferencz ravatalára, s felszóltattam, hogy a koszorú-szalagra feliratot ajánlanék; én a közetkező négy szót jelöltem ki: „Erzsébet királyné — Deák Ferencznek.“ — Ajánlatom elfogadtattott.

* * *

Januárus 31.

E nevezetes napon, mi Deák Ferenczben halandó volt, ott nyugodott ravatalon a m. t. akadémia előcsarnokában. — Délután négy órakor ő felsége a királyné megérkezett.

A legelső magyar hölgy, a legbölcsőbb magyar hazafi tetemét sajátkezűleg koszorúval tisztelte meg.

Midőn ő felsége a ravatal lépcsőit elhagyá, körülnézett, mintha csak azt kérdezte volna: hol lehetne itt a nagy halottért imát emelni az ég urához? Közledelem, hódolatteljesen jelentve, hogy az imazsamoly a ravatal előtt áll.

Ő felsége, arcát elfedve, térdre borult. Az országgyűlés legkitűnőbb tagjai néma csendben valának tanui e megható jelenetnek, s nem egy szemben ragyogtak a fájdalom könnyei.

Magyarország királynéja imádkozott:
A korona meghajolt az erény előtt!
A felség hódolt a tiszta hazafiságnak!

Mert a melyik perczen felgyógyultam, megleszek halva!”

A jó barát mélyen sohajtott, és, hogy kiverje Ferenczy fejéből ezt a gondolatot, felvette elejtett beszédének fonálát, és szeretetteljesen folytatta:

Apoló nélkül nem hagyhatunk éppen akkor, mikor rosszabbra fordult állapotod; se azoknak a kezére nem bízhatunk, a kiket nem szerettél látni se; feleségem akart hát virasztani melletted, de tekintettel gyengélkedő állapotára; én ezt nem engedtem meg neki. Ekkor sógornóm, Ludmilla, felajánlotta magát, hogy mindaddig, míg teljesen jól nem leszel, ő fog ápolni. Néhány ellenvetést tettünk, de a kis Millának kemény feje van: nem engedett. Belenyugodtunk hát, és ő nagy passzióval teljesíti ápolónői tisztét...

„Köszönöm! — felelt a beteg elérzékenyülve. Az Isten áldjon meg érte benneteket!”

Magában meg hozzá tette: a kis Milla ápolása nem sokára oda visz majd engem a vérpadhoz! — és olyan szokatlan megindulást érzett e gondolatra, hogy szívét szomorú lesújtó érzés foglalta el.

De a napok mindig jobban repültek, és a tél közepében voltak már. A sebesült olyan jól érezte magát, hogy többé nem volt éjjeli ápolóra szüksége, mert se láza, se gyakori rosszullete nem jött meg többé. Ingerültsége helyét csendes rezignáció foglalta el, és finom szája körül tagát ütött egy fájdalmas, mélabús kifejezés, mely még vonzóbbá tette rokonszenves arcát. Nappalait rendszeren ágyon kívül töltötte, a hosszú, törökös szövetel bevont nyugágyon; itt könyökre támasztott fejjel bámult ki a ködös, fakó világba, mintha megakarna számolni minden kis hópelyhet, mely ott kavarg az ablak előtt. Hisz ez az utolsó tél, a mit ő lát, szegény halálra ítél!

Sokszor oda ült hozzá a házi úr és szeretetreméltó, kedves felesége, hogy, ha felvidítani nem tudták is, legalább szórakoztassák. Milla odahúzódott a nagy gothives ablak mellé, és figyelmesen lenézett himzésére, alig emelve fel szép fejcskáját néha-néha, hogy a társalgásban résztvegyen.

A fiatal ügyvédnek mégis úgy tetszett, mintha minden világosságot, minden napsugarat és meleget ő árasztana szét ebben a szobában... mintha még a levegő is illatosabb lenne közelségében...

Ugy megszokta nézni ezt a finom, fiatal, szelid arcot, mintha soha sem ismert volna ennél nagyobb élvezetet; és ha néha egy titkos, félénk, lopott pillantás érte a nagy, égszínű szemekből; egyszerre felforrott a vére és meleg hullámokban tödült szívtől agyáig...

„Hm!... olyan vagyok, mint egy szerelmes diágyerek! — mondogatta magában bosszankodva. Pedig mire való az? ... Persze, persze! ez a lázongó fiatal szív boldog akar lenni... hiába mondogatom neki, hogy meg kell halnom... oh, olyan nehéz is megtanulni azt a gondolatot, hogy ilyen ifjú körben... de meg kell lenni... nézzünk férfiasan farkasszemet a sorssal...”

Már elvonult az utolsó tél; a zurmara fölolvadt, a fagyos föld kiengedett; a nap sápadt, hideg arca is több fényt, több meleget hintett a dermedő földre; lassacskán a fák is kezdtek kibontani illatos rügyeiket; új élet szállt mindenbe. Minden a hova a szem nézett élet derült, virágozott.

Az ügyvéd úr sápadt szomorú arca ellentétben állt a természet vidámságával. Ő nem érezte a virág illatot a nélkül, hogy közeli halála eszébe ne jutott volna, ha a madarak csicsérgésére figyelt, azt képzelte, azok folyton azt dalolják neki, „utoljára... utoljára... utoljára...”

Persze! hisz ez az utolsó tavasz, mely az ő szemének megnyílt; mely kifakasztja előtte csodálatos bájait, szerelem keltő, édes harmóniáját, üde életét...

A nagy ablakok tárva, nyitva álltak, és balsamos levegő tödült be rajtuk. Milla ott ült a verandán, és barna hajának selymes pelyhét vígan ingatta a langy tavaszi szellő.

A felüdült fiatal ember lassan közeledett hozzá, és megállott mögötte.

„Kegyedet még soha sem láttam munka nélkül, Milla kisasszony! — szólította meg, és hangja édesen csengett a lányka fülébe. „Ha pénzért dolgoznék, nem lehetne szorgalmasabb.”

„Vallja be, hogy ez nem erény, ha annak is látszik, hanem csupa önzés, számítás, érdek... felelt mosolyogva. — A munka az egyedüli élvezet, a mit nem lehet megenni, és a mihez mindig sikerrel menekül az ember, ha valami bántja... Ez szórakoztat, felüdít, kiragad saját magunkból, és elfeledtet minden ijesztő, kínos gondolatot...”

Hirtelen elhallgatott és mélyen elpirult. Fejét annyira lehajtotta a himző keretre, hogy az ügyvéd úr hiába fürkészte a beszédes szemeket; nem látott belsejükbe.

„Milla kisasszony! kegyednek is vannak ijesztő, kínzó gondolatai?” — kérdezte, és hangja szokatlanul lágyan csengett. „Kegyednek is volt már olyan órája, mikor szabadulni akart saját magától? Valjon miféle gondolatok nyugtalaníthatták ezt a szép fejcskét?”

„Csak úgy általánosságban mondtam — felelt ő kitérőleg. „Hisz nincs ember, a kinek ne volna kisebb-nagyobb baja! És valjon nem elég baj-e az, ha embertársainkat szenvedni tudjuk, és nem segíthetünk rajta?”

A fiatal ember sötét szeme örömteljesen villant fel egy percze; aztán öntudatlan heveséggel rágatta meg a fehér gyöngéd kezcskét, megszorította, és hangja belső izgatottságtól remegett, mikor suttogva kérdezte:

„Valjon én is azok közé tartozom-e, a kiknek a sorsában kegyed részt vesz, Milla? Remélhetem-e, hogy valaha vissza fog gondolni rám, mint egy hű barátára, a kinek a végső gondolata is kegyed lesz? Ha a halálos golyó keresztül fogja furni szívemet, a kegyed képére fog ott találni... első, egyetlen, örök szerelmem képére... szentel-e majd néha egy gondolatot, egy sohajt az én emlékemnek?”

A leány nem felelt semmit, de gyönyörű szemeiben ott ragyogott a legékebbben szóló feleletet: két forró, ragyogó köny.

A fiatal ember meglátta azt, és megértette. Ujjongó örömmel kitérte karjait, hogy lázongó, forró szívére zárja az imádott leányt; de egyszerre leestek félemelt karjai és végtelen búbanat árnya ült le halavány arczára. Lesoványodott, keskeny kezeit rászorította égő homlokára, és megsemmisülve rebegte:

„Igaz! Igaz! egészen elfelejtettem, hogy milyen szerencsétlen ember vagyok!... Egy halálra ítél nem ölhet menyasszonyt a szívére... kegyedet más bírja majd, Milla! más boldogítja! és ezt az én nyugtalan fiatal véremet lehűti majd a halálos golyó és kiölti belőle a vágyat, szerelmet...”

„De az enyimből semmi sem öli ki a kegyed emlékét. Béla! — és, mintha ünnepeles fogadást tenne, égfelé emelte nagy könyes szeméit, honnan aranyos hiboros fényrel mosolygott rá vissza a bucsúzó nap, mintha biztatni, vigasztalni akarná...”

* * *

Lassankint teljesen el lett nyomva a forradalom. A kedélyek lecsillapultak, kiengesztelődtek. A felakasztott hősök halálra ítél „compromittáltak” élete kiengesztelte a győzők hatalmas boszúját, és vérszomját. Az elitáltak

egy részét száműzték, más részének kegyelmet adtak.

A megkegyelmezettek között volt Ferenczy ügyvéd is, ki miután a halálos ítéletet nem lehetett rajta annak idején végrehajtani, és így időt nyert, ezáltal megszabadult a végzeteljes büntetéstől.

Mikor megkegyelmezésének híre eljutott a kastélyba, Havasékhoz, és a halálra kész fiatal ügyvéd meghallotta, el sem akarta hinni, és az öröm majdnem esztől fosztotta meg.

Mikor kissé magához jött az örömteljes meglepetés hatásából, ujjongó örömmel tört ki belőle a túlradó üdvösség. „Oh, milyen boldog vagyok! — kiáltott elragadtatva. — Visszanyertem elveszettnek hitt életemet, és a földön túli boldogság minden gyönyörét meghódítottam magamnak Millám szerelmével! Hála legyen a nagy Istennek!”

Lázás szívére szorította piruló menyasszonyát, és az első kéjes, gyönyörű csókot nyomta annak reszkető, piczi ajakára...

A háziúr derülten, édesen mosolygott: „No lásd, és hogyan haragudtál, mikor becipeltek ide kitörött lábakkal, és én avval a szokott mondásommal fogadtalak: „Ki tudja, mire jó?! Belátod-e már most, hogy a teremtő végtelen kegyessége küldi ránk az elviselhetlennek látszó bajokat is, egy kifürkészhetetlen, mindig bölcs és jóságos indokból?! Belátod-e, hogy bajainknak is meg van a maga célja, a maga rendeltetése? Hogy egy kisebb bajjal egy nagyobbat kerülünk el?! És soha sem ér bennünket olyan nagy baj, a minél nagyobb már nem jöhetne...”

Ha a lábadat ki nem törted volna, akkor nem lett volna ok, halasztani a halálbüntetés végrehajtását... már régen keresztül lőtt szíveddel alhatnád valami jeltelen gödörben a vértanúk örök álmát; de így megmenekedtél a biztos haláltól, és...

„És a világ legboldogabb embere lettem, mert megszereztem magamnak az élet legnagyobb kincsét: egy forrón szeretett, drága, kedves feleséget!... Oh, igazad van barátom, mikor Istenben való hittel és bizalommal rámondod minden bajra: „ki tudja, mire jó!”

A pályaválasztás a hit és ész világánál tekintve.

(Folytatás.)

11. Az emberi társadalomnak nem csekély hátrányára van az, hogy oly sok ifjú vakon határozza el magát bizonyos pályára.

Az egyes állások úgy viszonylanak a községi, vagy az államszerkezethez, szóval a társadalomhoz, mint a tagok a testhez. Az egyes tagok arányossága — épsége — és izmosságától függ az egész test szépsége, egészsége, erőssége és használhatósága; míg ellenben az éktelen rosszul nőtt s beteges testrészt az egész testet elékteleníti, akadályozza, terhére van s fájdalmat okoz neki. Ép úgy — jobban, vagy kevésbé érezhető módon — akadályozzák az egész emberiség jólétét, az olyan emberek, a kik bizonyos állásba erőszakolják magukat, a mely nem nekik való, a mely hozzájuk nem illő és Istentől sem volt számukra kijelölve. Ez érvényes egyszersmind azon pályákról is, melyek a képzettségi fok, — melyet feltételeznek; — a kötelezettség komolysága, — a melyet a viselőre róznak; — és a számos együttlétökkel való érintkezés miatt, a mikre alkalmul szolgálnak — különös fontossággal bírnak.

Gondolj például magadnak egy nagyobb községet, a melynek élén nem tevékeny és nem méltó lelkész, hanem egy hivatás nélküli bérencz áll, a ki előbb — Isten tudja, mily indokból magát a papi pályára adta. Oh miként virágoznék ott egy tiszta buzgalmú és szent törekvésű

pásztor vezetése alatt a jámborság és fegyelem! Az Isten igéjének gyakori és buzgó hirdetése, a szentségek szünet nélküli és haszonnal való kiszolgáltatása, a mindenkire, de kiválóan a szegényekre, a betegekre, a szükségben szenvedőkre s az annyira segélyre szoruló ifjúságra fordított gondviselés: miként tehetné e boldog községet egy valódi minta községgé! S hozzá: világoskodó példa, jámborság, mocsoknélküli életmód, az önhaszonlesés elvetése, fáradhatatlan tevékenység, méltóságteljes nyájasság, kimeríthetetlen bőkezűség a szegények iránt, — röviden a pápi erények általában, melyeket az igaz hivatás oly nagyon megkíván, a melyekért onnan felülről az áldásnak oly gazdag forrásait nyeri.

Es ime itt az ellenkezője: Az Isten háza elhanyagolva, az isteni szolgálat elégtelenítve, a Isten igéje méltóságától megfosztva, a tanítás elmulasztva, a gyóntató-szék elhagyatva, az áldozó asztal üresen, a betegek elfeledve, az ifjúság magára hagyatva, a község felingerelve elhanyagolva, szétszakadozva és a farkasoknak martalékul adva, — mindenütt gyom, mindenütt tövisbokrok . . . és mindez már tíz, húsz év óta . . . !

Ezzel legkevésbé sem azt mondjuk, hogy mindenki, a ki állása kötelmein csak hanyagul, a fenntebbire hasonlóan túlteszti magát, annak idején minden valódi hivatás nélkül lépett e pályára, hanem azt akarjuk jelezni, hogy mindaz, méltóságnélküli vakszokásra és kárhuzatos hivatal hiűtlenségre vetemedik s ez által nagy bajnak lesz okozójává, a ki igaz és lelkesítő hivatás hiányában állásbeli kötelmeinek teljesítését kevés komolysággal fogja fel, azokban gyorsan ellankad, azok szellemébe magát, vagy éppen nem vagy csak nagyon hiányosan éli, hogy az ilyen toladó minden magasabb hivatás nélkül ezen különös isteni áldást és ezen gazdag kegyelem adományokat nélkülözi, a melyeket Isten azok számára, kik szent akaratának hiű teljesítői tartogatni szokott.

Hány ember lehet olyan, a ki nincs saját állásában! Hány más hivatott, Istentől különösen megáldott egyén töltené be helyettök ezen hivatalt, állást, méltóságot: mennyivel inkább előnyére válnék ez az igazságnak, a rendnek, az Isten-félelemnek, a kölesönös segítségnek, az Isten és a lelkek érdekeinek, a községek, országok és népek jóllétének!

12. Igen sok ifjú megnehezíti, vagy egyenesen meghiúsítja a pályaválasztást megelőző gonosz élete által.

Az ne idegenítsen el bennünket, hogy némely ifjak végső elhatározásukban sokkal alantabb maradnak, mint a mit tehetségeik ismerői tőlök elvárni magokat feljogosítva érezheték. Ezt nem lehet mindig a körülmények mostohaságának betudni, nagyobb részök van ebben a korán fékvészített szenvedélyeknek, az erkölcsök zabolátlanságának, a gonoszságoknak, melyek titokban burjánznak, de legtöbbszörre a bűnöknek. A lélek ilyen elvadulása mellett honnan vegyék az életnélzet komolyságát? honnan a helyes felfogást a pályaválasztásra nézve? honnan az erkölcsi erőt, melyek a mindennapi fölött győzedelmeskedjenek, vagy legalább magasabbra törjenek. A szív elvilágiasodik, a jellem elgyengül, az akarat elszunnyad, a szellem pusztá ösvényeken tévedez, a test megfertőzve megszenstelenített templomhoz használóan, — az egész ifjú iszapba döntve, aljas tűnökbe merülve: vajjon ilyen körülmények között az Isten hivatásával törekedhetik-e a lélek? kiérdemelhetne volna-e, hogy Istentől segítve, valami rendkívüli kiválasztott legyen?

Ilyen ifjú ezen kérdést teszi fel magának: mivé legyek? Mivé kell neked lenned, neked, kinek ártatlansága már régen sirba szállt — neked, kinek gyengesége régen zavaróan hat a

szívre és testre — te, kinek ifjúsága, mint pusztá álom oda van — te kitől a komolyság idegen, ki előtt az áldozat és önuralom ismeretlen? Mivé kell lenned? Maga az Ur Isten is zavarba jöhetne könnyen, ha te jámborul és tanulékony értelemmel ezen kérdést intéznéd hozzá: mivé kell lennem? Mikor leszen már öntudatod előtt világos végcéled? mikép gondoltad te — a teremtményállapotodat Istennel — a teremttel — szemben? mikor voltál azon, hogy Isten akaratát megismerni tanuld és azt megismerve teljesítsd? Mivé kell lennem? Hátha az Isten óhaja az lett volna, hogy téged a szentélybe hívjon? és te Isten szándékát eddigi életed által meghiúsítottad? hátha te önmagadat nemcsak arra tetted képtelenné, hogy Isten ezen hívásának engedelmeskedjél, hanem arra is, hogy e hívást meghalljad? Mivé kell lennem? S végre nem kíván-e minden állás alapul Isten félelmet, szegletkövül hitet, igazságosságot és józanságot, erősséget és okosságát, kötő kapesul szeretetet, Isten szeretetet felebaráti és jól rendezett önszeretetet s mind- eddig csak hiű romhadon, oszladék és morzsalék van birtokodban? Hol van a kezdete ezen alap és sarkalatos erényeknek, hol a gyakorlása, hol a készség? Mivé kell lennem . . . ?

ESZMECSERE

János bácsi és Olivér unokaöccse között.

Olivér. Mit gondol bátyám mikor fogják Tiszát leleplezni?

János. Mikor? Hát hiszen megeshetik vele is a tréfa mint Treforttal, hogy élete korában szobrot emelnek neki — de hát leleplezni tulajdonképen nem is kell — hisz leleplezte ő már maga magát akár hányszor.

János. Meghigul a máltère a kőmives uraknak, nem tudnak már olyan jól tapasztani.

Olivér. Miért.

János. Lerántják róluk a köppenyt. Nincs és nem is lehet már maguk közt sem titok.

Olivér. Olvassa bátyám, hogy mily nagy sértés követtetett el a legfőbb bírákon? Nem hívták meg őket külön a Deák szobor leleplezéséhez.

János. Olvastam, különösen az fáj a lapoknak, hogy Csemegi törvényelfordító úr nem lett meghiva.

HETI KRÓNKA.

A mozgalmas hét eseményei annyira megszapordtak, hogy azt sem tudjuk hol kezdjük. Mindennek előtt be kell vinnünk a Deák-szobor leleplezésének országos ünnepélyét:

Deák Ferencz, a halhatatlan államférfiú szobrának leleplezése tegnap végre vörényes, gyönyörű őszi idő mellett megtörtént.

Déltől kezdve gyorsan kezdett szaporodni a lánczhihtér népsége.

Már az országgyűlés felvonulását is sokan nézték a lánczhiid előtt s e csoportok mindjárt helyet is foglaltak a vastag lepellet egészen elborított szobor környékén.

A téren az összes házak föl voltak lobo-gózva. Pontban két órákor megérkezett a gyalog és lovas rendőrség s fa-rudakkal kordont húzott a szobor körül levő rácsosított kerítés két bejárata mellett, hogy a fölvonulást lehetővé tegye. Ekkor a tolongás már óriási volt.

Egymásután érkeztek a hivatalos vendégek. Főpapok, mágnások, diplomaták, katonai méltóságok, miniszterek, képviselők és méltóságviselők fogatai robogtak elő s nemsokára megtelt a zárt hely oly előkelő közönséggel a milyent Budapesten is ritkán látni együtt.

A főméltóságok a király sátra körül csoportosultak. A sátor egy igen szép, bordovörös bal-

dachint képezett, koszorúkkal és virágokkal díszítve, közepén egy aranyozott székkal, mely a király számára volt föntartva.

Szemben a szobor mögött állottak a megyék és városok emberei közül meghívott kevesek.

Kivül pedig az óriási zajongó tömeg, a melyet senki sem hívott, de mégis ott volt, tolongott és sok dolgot adott a rendőröknek.

Igy várták a királyt a szobor körül.

A király pontban három órákor jelent meg nyitott udvari fogaton.

A sétatér bejáratánál József főherczeg és Tisza Lajos gr., a szobor-bizottság elnöke, fogadták ő felségét, ki tábornoki egyenruhát viselt, s mindenféle zugó, szünni nem akaró éljenzésekkel fogadtatott.

A király kezét fogva József főherczeggel és üdvözölve a bejáratnál sorakozott urakat, Clotild főherczegnével és leányaival váltott néhány barátságos szót; kezét fogott József főherczeg fiaival, majd karon fogva Clotild főherczeg asszonyt, a királyi sátorhoz ment.

A királyt fogadó lelkes éljenzés elhangzásával Tisza Lajos gr. rövid beszéddel nyitotta meg a leleplezési ünnepélyt.

E beszédre ő felsége a következőket válaszolta:

„Megengedem a leleplezést“, — a mire a lepel lehullott, s előttünk volt Deák Ferencznek ülő alakja. A rácson kívül álló népezen ünnepi aktust dörgő éljenkekkel üdvözölte.

Ekkor aztán a király karonfogva Clotild főherczegnőt a főherczegi családdal megindult s körüljárták a szobrot. Kísérve a miniszterelnök, Galimberti nuncius s több főúrtól.

A körjárat után pedig a biboros hgprimás ő emjához ment, és dr. Haynald Lajos ő emjához, őket melegen üdvözölve. Majd többekkel is váltott egy-egy szívélyes szót; majd Galimberti nuncius szolítja meg, azután Tisza miniszterelnököt, Saadulah bey és Nigra nagyköveteket; hosszabb ideig beszélt Szilávy koronőrrel. Gróf Tisza ezután bemutatta ő felségének Strobl szobrászt, Schieckedanz építészét. Ezután Schliek igazgató mutattatta be.

Ezután az ünnepi aktus második része következett, a szobornak a fővárosnak való átadása.

Hogy az ünnepély külső díszéről némi fogalmat nyujtsunk, közöljük azok névsorát, akik a király ő felsége közelében foglaltak volt állást.

A sátor jobb oldalán Simor bibornok herczegprimás, Haynald bibornok-érsek, Zalka, Schlauch, Császka, Dulánszky, Schuster, Pauer, Hidassy, Bende, Bubicz püspök; továbbá Pásztyai, Mihályi és Szabó g. kath. püspökök; Vaszary Kolos főpát, Mayer, Hornig és Rónay címzetes püspökök. dr. Kunz csornai prépost; azután Angyeliacs patriárka, Román Miron metropolita, Sztójkovits Metianu, Brankovits, a luth. és kálv. felekezet képviselői; Zichy Ágost gr. fiúmei kormányzó, Pejacsevics gr. lovasági tábornok hadtestparancsnok a tábornokkar számos tagjával, láttuk Graef lovassági tábornokot, Ghyeczy, Nyári br., Ramberg altábornagyokat, Gabriányi vezérőrnagyot s a főrendi ház és a képviselő házból Pechy Tamás, Apponyi Albert gróf stb., továbbá Szögyény osztályfőnök és a különböző törvényhatóságok által küldött deputációk tagjait.

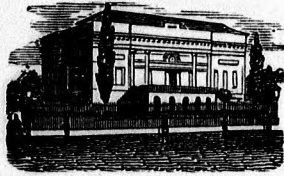
Elkülönbözt csoportozatot képeztek a külföldi államoknak nagy számban megjelent itteni képviselői.

A királyi sátorból balra Tisza Kálmán miniszterelnök mellett Galimberti apostoli nuncius, mögötte néhány lépésnyire Tarnassi auditor; Saadullah bey török nagykövet és Nigra olasz nagykövet, gr. Taaffe

osztrák miniszterelnök, az utóbbi mellett magyar tábornoki egyenruhában Kálnoky gr. külügyminiszter, e mögött Fratricsevis magyar testőrkapitány társaságában Bylandt-Rheidt gr. hadügyminiszter; továbbá Orczy br., Trefort, Fejérváry br., Széchenyi gr., Bedekovits Baross és Fabiny miniszterek, Khuen-Héderváry gr. bán, Zichy Ferencz gr. főasztalnok, Erdődy István gr. főlovászmester, Szapáry Géza gr. főudvarmester, Széchenyi Gyula gr. főajtónálló, és a szoborbi-zottsági összes tagjai élén Szilágy József koronaőr zászlós urak voltak jelen. Következtek a városok képviselői.

Örvendetes hírül adhatjuk, miszerint Meszlényi Gyula esztergomi apátkanonok a szatmári püspökségre már közel jövőben ki lesz nevezve. Nem kevésbé örvendünk Dr. Való Simon központi papneveldei tanulmányi felügyelő és egyetemi t. tanár pápai s. kamarássá lón kinevezve. Isten éltesse sokáig a buzgó és fáradhatlan egyházi férfit, ki az általános tisztelet és szeretetnek már régóta örvend.

A nemzeti színház jubileuma a mint azt a napi sajtó már eléggé ismertette, fényesen sikerült. Ez alkalommal bemutatjuk a nemzeti színház eredeti alakját.

A főrendiház és képviselőház is megnyílt, a csendes folyosókon pezseg az élet.

A fővárosra ujjal feledhetlen napok multak, felséges királyát, főpapjait csaknem kivétel nélkül üdvözölhetette.

E fényes napokat mi sem hagytuk tétlen eltűnni, az eredményt a „Korunk” következő számaiban szemléltethetjük fel fogjuk mutatni.

Az operában új dalművet mutattak be, melyet azonban egy laptársunk azért, hogy szerzője zsidó, irgalmatlanul lerántott, bírálásából ugyan erősen ki is tűnt, hogy zenekritikáról a mint mondani szokás „dunszt”-ja sincs. Csak szűkekléséggel ne találkoznánk kath. lapokban, ez teszi őket nevelésesekké — pedig a tekintélyre volna szükség inkább.

Nem állhatunk ellent, hogy szóra ne említsük P. Szabó Endre urnak választát, melyet „Tükör a szövetkezetek ellenségeinek s válaszul a „Függetlenség”-nek című röpiratban megírt. Nem találjuk érdemesnek hosszasan foglalkozni a férczírattal, de az igazságnak szolgálói lévén, kénytelenek vagyunk óvni olvasóinkat P. Szabó Endre vagy Palásthy Sz. Endre úrtól, a ki ünnepelesen mosakodik a röpiratban, becstelenségét bizonyítgatva. Mi csupán azt vagyunk bátrak tőle kérdezni, hogy vajjon becstelenségnek találja eljárását a „Korunk”-kal szemben 1885-ben vagy sem? Minél üresebb a hordó annál nagyobbat kong.

A napokban az utcán haladva azt hittük Newyork utcáira kerültünk, vasárnapon. A zsidók hosszú napján a főváros összes boltjai zárva lévén — akár csak országos ünnepet ültünk volna. Csinos képet nyújtott ez viszonyainkról.

Ugy látszik, a hét fényes és változatos programja befejezést nyert a czeglédi polgárok üntetésével, a kik testületileg felrándultak a fővárosba, Verhovay képviselőjüknek bizalmat szavazni. Tulajdonképen mégis szép, midőn a választók rettenthetlen ragaszkodását ily fényesen látjuk nyilvánulni.

Amilyen sok az örvendetes eseménye hétről, épp oly megbotránkozató az a furcsa dolog, a mi Lubrich Agoston egyetemi tanár és Tomor Ferencz főgymnasiunai tanár és nagybecsű

munkatársunkkal történt. Mindkettő egy évi szabadságra küldetett a miniszter által, bizonyára az antisemita programu felléptükért. Sajnos, midőn a katolicizmus ennyire erőtlenné vált a katolikus országban. A hir egyébiránt általános megbotránykozást okozott.

FRISSITŐ.

Deák adomák.

Deák Ferenczről temérdek adoma kering. S bár Deák maga megjegyezte, hogy ő egynémely Deák-adomához ép olyan rokonságban áll, mint a budai keserűvízhez, mely szintén Deák-víznek neveztetik, pedig ő se nem tulajdonosa, se pedig használatára nem vágyódik: azért nem habozunk az alábbi apróságokat lenyomatni, mert egy nem igazi Deák-adomára mindig esik két igazi.

Mind a kettő Ferencz lesz.

Azon a napon, midőn Deák Ferencz remek felirati védbeszéde a vidékre is elérkezett, betegedett le H. úr neje. Azonnal a bába, orvos stb. szakba vágó egyéniségekert küldtek; de mindez H. urat nem hátráltatá, hogy a feliratot pártoló beszédet negyedszer is végig ne olvassa, midőn az orvos belép s neje hogylétéről tudakozódik.

— A bába végzi kötelességét; hanem ezt olvassa el kedves barátom! — és székre ültetvén az orvost, kezébe nyomta a hirlapot.

— Részemről helyeslem — szól az orvos — hát barátom milyen véleményben van? mert mint látom izgatott.

— Én? — Ha fiam lesz. Deák Ferencz nevére, Ferencznek kereszteltem s e perczen rohan be a szolgálók egyike:

— Teins uram! — teins uram! ikrek!!

— Ikrek? — szól bámulva H. úr.

— Igen ikrek! mind a kettő fiú! — s ezzel a szolgáló szaladásnak vette magát, hogy az örvendetes hirt ő kürtölhesse először a faluban.

— Mind a kettő Ferencz lesz! kiált utána H. úr — ha tiz lesz — mind Ferencz!!

Az orvos sem kérdé többet, hogy milyen véleményben van H. úr.

Egy kis fricska.

Mint minden ember tudja, a képviselőház nagy többsége 1866. év tavaszán minden vitakozás nélkül akarta elfogadni Deák válaszfeliratát; hanem a jobboldaliak kívánták, hogy legyen egy kis disputa.

Mikor aztán már igen is hosszúra nyult a kölcsönös szónoklatok sora, akkor minden oldalról el kezdtek könyörögni Deáknak, hogy szóln már bele s vessen véget a vitának.

A megszólított aztán azt felelte:

„De barátom nem addig van a! — azt mondom én, a mit a cigány, mikor aratni hívták, hogy a kik elszórták a magot, azok csak szedjék is össze.”

Deák helye.

P—y országgyűlési követnek ez a szokása volt, hogy valahányszor Deák egy vagy másik okból az ülésen jelen nem volt, ő az „ország bölesének helyére ült.

Pedig P—y nemcsak böles nem, de sőt egyike volt az országgyűlés legellenszenvesebb alakjainak.

Egyszer ismét épen Deák helyén ült, még sem ragadt rá semmi ama hely iránti tiszteletből; és az épen beszélő szónokot illetlen módon félbeszakította.

„Igaz — vágott vissza a beszédéből kizavart K—y — csak nyers vas a mi lényünk; de a nyers vasból lehet baltát készíteni a faragatlan tuskók számára.”

A ház méltán nevette ki a Deák helyét be nem töltő esopusi alakot.

„Hja! azon helyet — mondák képviselő-társai nevetve — könnyebb elfoglalni mint betölteni!”

Hirlapi kacsa.

Egy pesti napilap a következő tréfás történetkét közlé:

„Deák Ferencz a tavaszi idők beálltával ismét rendes vendége a városligetnek.

Legujabban azonban az állatkert helyiségét látogatja s különösen egy új vendég, egy bozontos medve nyerte meg hajlamát.

Deák Ferencz fölzelemlézve szokta fölkeresni e medve-ketreczet; esernyője végére szúr egy-egy darabot s úgy nyújtja pártfogoltjának.

Legujabban ismét egy nagy darab zsemlet tűzött az esernyő végére; hanem a maczkó ez uttal nagyon udvariatlanul viselte magát, mert nemesak a zsemlet, de az egész esernyőt bekapta a ketreczbe s darabokra szakgátá.”

Az „öreg úr” jóízűt nevetve mondá:

— Ejh, ejh, hát a medvevilág is tud hálátlan lenni! — És esernyő nélkül távozott.

Eddig szól a történet.

Midőn Deáknak egy baráti körben e történetkét felolvasták, tréfás humorral így szólt:

— A dolog egészen igaz. Magam láttam. Csak az a kis különbség van benne, hogy nem annyira velem történt, mint egy öreg asszonsággal. Aztán nem is medve volt, hanem majom. Aztán nem is az esernyőt kapta el, hanem az asszonság kalapját. Az asszonság nagyon sajnálta a kalapot, de hogy valamit szolt volna, azt nem hallottam.

„Egyéb részleteiben az egész történet való”, tevő utána alig észrevehető mosolygással.

Furcsa kérelmek.

Deákhöz folyvást sok levelet és kérvényt néztek mindentől:

Ezek között igen naivak is fordulnak elő.

Többek közt egy ember a végett folyamodott hozzá, hogy ismeretes befolyásánál fogva eszközölje ki a kormánytól, mikép ő legalább ha csak egyszer is — nyerhessen a lutrin.

Egy a mexikói udvarnál szolgált szakácsné kereste föl, hogy tartson mellette beszédet a képviselőházban a Mexikóban hátramaradt bérét fizettesse ki a miniszteriumnál.

Választási tréfa.

Töredék egy újra jelölt 1861-ki képviselő beszédéből:

„Tisztelt választók! Hogy engemet mennyire szeret Deák Ferencz, azt mindjárt elmondom. Én mindig gyűlés után almát szoktam venni a muzeum szögletén a kofától. Egyszer elfelejtettem s a mint a vendéglőben összetalálkoztunk Deákkal, a nagy hazafi egy almát vett elő zsebéből és mondá: „láttam, hogy ma elfelejtettél almát venni, ime én vettem a számodra s utánad hoztam.”

Az ellenjelölt jónak látta ily előzmények után visszalépni.

Szerkesztői üzenetek.

Lapunk némi késedelmét az első kép kivitele alkalmával közbejött technikai akadályok okozták. Jövő számban tehát megkezdhetjük az ország Hercegpri-mása arczképével lapunk illusztrálását.

Balogh J. Köszönjük. Lelkes ifjak sokat tehetnének ügyünkben. A beküldött versek közt egy nemcsak jó, de dícséretes — de tartalma nem illik lapunkba. Van tehetsége, phantasiája, de kiesit gyalulni kell rajta.

J. Béla. Fogadja köszönetemet. Jövő számban jön.

Mihályoknak minden jót kívánunk.

F. László. Nem jut időm válaszolni, annyi a munka! Jó lenne ha itt volnál!

B. R. Budapest. E helyütt is köszönjük a szíves közreműködést.

J. István. Igaza van. Helyszüke nem engedi azonban, hogy minden rovat minden számban képviselve legyen.

B. József Czegléd. Van, még pedig a „Bolond Miska” kitűnő élelapp. Kiadóhivatal Budapest kerepesi út 22. negyedévi ára 1 frt. 50 kr.

Gonosz. Így szabad gonoszokdni. Hálás köszönet. Várossy. Csicsáky és többi szíves munkatársainkat kérjük, ha valamikéval berukkólnának!